

На основу члана 8 став 2 и члана 13 став 1 Закона о спомен-обиљежјима ("Службени лист ЦГ", бр. 40/08, 40/11 и 2/17), члана 38 став 1 тачка 2 Закона о локалној самоуправи ("Сл. лист ЦГ", бр. 2/18, 34/19, 38/20, 50/22, 84/22, 85/22) и члана 40 став 1 тачка 2 Статута општине Пљевља („Службени лист Црне Горе – Општински прописи“, број 46/18), уз претходно прибављену сагласност Министарства културе и медија Црне Горе, рјешење број: _____ од _____ године, Скупштина општине Пљевља, на сједници одржаној _____ . 2024. године, донијела је

Програм подизања спомен-обиљежја у општини Пљевља за 2024. годину

Увод

Овим програмом, у складу са Законом о спомен-обиљежјима ("Службени лист Црне Горе", број 40/08, 40/11 и 2/17) утврђују се спомен-обиљежја која ће се подићи на територији општине Пљевља, врста и начин подизања спомен-обиљежја, опис симболичког значења, као и други елементи неопходни за спровођење програма.

Спомен-обиљежјима се, сходно члану 1 наведеног закона, трајно обиљежавају значајни догађаји, чувају успомене на истакнуту личност, његују људски идеали и културно-историјске традиције и одаје почаст борцима за слободу, цивилним жртвама рата и масовним страдањима људи.

Спомен-обиљежје је спомен-објекат који изгледом, садржајем, ознакама или натписом доприноси трајном очувању вриједности из става 2 овог програма.

I

Подизање спомен-обиљежја изградњом споменика патријарху Варнави Росићу

Патријарх Варнава Росић (1880-1937), један од најистакнутијих Пљевљака.

1. Патријарх Српски Варнава (световно: Петар Росић) рођен је у Пљевљима (Стара Херцеговина – данашња Црна Гора) 29. августа/10. септембра 1880. године од оца Ђорђа и мајке Крсмане, рођене Пејатовић. Крштен је у цркви Манастира Света Тројица. Основну школу завршио је у Пљевљима, а богословско-учитељску у Призрену 1899. године. Након шест година завршио је Духовну академију у Петрограду (Русија). Од Епископа Сергија, ректора Академије, примио је монашки чин 30. априла 1905. године, чин јерођакона 6. маја и јеромонаха 6. јуна исте године. Током друге половине 1905. године јеромонах Варнава отпутовао је из Петрограда у Истанбул ради уписа на Богословију на Халки. Примио је дужност свештеника при српском посланству. У то вријеме писао је у „Цариградском гласнику“, једином часопису на српском језику у Турском царству, управљао је српском школом и сарађивао са Цариградском патријаршијом. За вријеме управе велешко-дебарског Митрополита Партенија Галаса (1907–1913), који је често и на дуже вријеме одсуствовао из епархије због синодских послова у Цариграду, словенско становништво поменуте епархије уз помоћ Краљевине Србије успјело је да се избори да архимандрит Варнава (Росић) буде постављен на службу помоћног епископа у датој епархији, са титулом Епископ главнички. Епископ Варнава је хиротонисан 10. априла 1910. године у Патријаршијском храму Светог Великогученика Георгија у Цариграду. За вријеме турске управе у Старој Србији

Епископ Варнава је стекао нарочите заслуге на буђењу и јачању српске националне свијести у борби с бугарском и грчком пропагандом. По завршетку Балканских ратова и ослобођењу Јужне Србије, када је велешко-дебарски Митрополит Патреније премјештен у другу епархију, Епископ Варнава преузео је пуну управу над Велешко-дебарском епархијом. Услјед одласка грчких и егзархијских епископа (1913), Варнава је управљао и Битољском епархијом, као и дијеловима Епархија струмичке, пољанско-вардарске и преспанско-охридске, гдје је уредио цијелу Српску Цркву у јужним крајевима проширене државе. У Првом свјетском рату је морао да напусти Јужну Србију, гдје је заједно са српским народом и војском прешао преко Албаније на Крф. Послије рата, по жељи српске владе, отишао је у дипломатску мисију у Русију. Када је 1920. успостављена јединствена Српска патријаршија, Варнава је 17. новембра исте године изабран за Митрополита скопског. За патријарха Српске Православне Цркве изабран је 12. априла 1930. године. Варнава (Росић) постао је у тридесетој години живота Епископ, у четрдесетој Митрополит, а у педесетој Патријарх. На челу Српске Православне Цркве налазио се свега седам година, од 1930. до 1937. године, као четрдесети патријарх. Краљ Александар I Карађорђевић као да није знао за његове ријечи: „Нисам довољно послушан да бих био заповједник“ те је вјеровало да Варнавом добија послушног патријарха који ће цркву учинити сервилним слугом државе. Умјесто тога, Варнава је од расцјепкане СПЦ у шест разних законодавних, административних, финансијских и јерархијских подручја, новим Уставом цркве и строгим правилима устројио Српску Православну Цркву на модеран начин и успио да је одвоји од државе. Током те реорганизације формиране су двије нове епархије, Загребачка и Мукачевска, чиме је у састав Српске Цркве улазило укупно 27 епархија, са викарном Скадарском епархијом у Албанији. У његово вријеме активан је црквени живот, те је почела изградња многих храмова у Београду. Његовом иницијативом започета је градња Храма Светог Саве на Врачару. Такође, на мјесту старе Београдске митрополије подигао је нову зграду за потребе Архиепископије (зграду данашње Патријаршије у непосредној близини Саборног храма), као и манастир Ваведене на Сењаку, Храм Светог Кнеза Лазара на Звездари. За вријеме његове службе започете су градње многобројних храмова, међу којима је и Храм Светих Апостола Вартоломеја и Варнаве у Раковици. Преминуо је изненада и мистериозно у 57. години живота у Београду, 23. јула 1937. године. Патријарх Варнава је привремено сахрањен у Цркви Светог Саве на Врачару. Много је добротинастава које за свој кратки животни вијек урадио блаженопочивши патријарх Варнава. Никада није заборављао своја Пљевља и Пљевљаке. Био је покровитељ СПД Братство, Соколског друштва. За своју крсну славу Св. Јована слао је помоћ сиротињи са обе стране чаршије. Патријарх Варнава и муфтија Мехмед Зекеријех Ћинара, као особе које никада нису заборавиле своје родно мјесто, су заједно од регента Александра Карађорђевића добили ратне репарације-новац за изградњу Пљеваља. Под руком патријарха Варнаве много је Пљевљака изучило школе у Призрену, Скопљу, Београду. Патријарха Варнаву звали су Народни Патријарх. Помагао је све хумане организације, друштва и појединце.

2. Врста спомен-обилежја које ће се подићи патријарху Варнави Росићу је спомен-објекат - споменик.
3. Спомен-објекат - споменик посвећен патријарху Варнави Росићу ће подићи Општина Пљевља.
4. Средства за подизање споменика обезбиједиће Општина Пљевља
5. Мјесто постављања спомен обилежја Трг Патријарха Варнаве у Пљевљима, који обухвата дио катастарских парцела бр. 6901 и 2424/7 и катастарске парцеле бр. 2424/6, 2424/5 и 2424/4 КО Пљевља. Споменик патријарху Варнави ће се реализовати као тродимензионална фигура на постаменту укупне висине 3,50 м, чиме ће се трајно сачувати успомена на ову истакнуту личност значајну за Пљеваљску историју и културу.
6. У реализацији подизања овог спомен-обилежја, у складу са Законом, донијеће се посебна одлука.

II

Подизање спомен-обилежја изградњом споменика

Предрагу Пеђи Леовцу

1. Предраг Пеђа Леовац је рођен у Пљевљима 21.12.1975. године, од оца Мила и мајке Милице (рођене Талов). У Пљевљима је завршио основну школу и гимназију, након чега уписује Војну академију у Београду. Као потпоручник 1998. године распоређен је у 53. гранични батаљон Војске Југославије, на дужност старјешине на караули „Тафа Прушит“. Тешко је рањен 27. октобра исте године. Иако недовољно опорављен, на свој лични захтјев, вратио се у матичну јединицу почетком 1999. године. Обављао је дужност командира вода за интервенције током ратних дејстава на простору Косова и Метохије. Остао је упамћен као једна од најмаркантнијих личности битке на Кошарама, гдје је и погинуо 14. априла 1999. године. Предраг Пеђа Леовац је био истакнути спортиста, брижан син и брат, храбар старјешина и ратни друг о коме се и дан данас препричавају бројни јуначки подвизи. Захваљујући таквом, истина кратком, али садржајном и врлинама испуњеном животном путу и подвижништву, улица у којој је рођен је именована управо по њему, док је у Републици Србији лик и дјело Предрага Пеђе Леовца саставни дио школске литературе – конкретно у уџбенику историје за 8. разред. Предраг Пеђа Леовац је јунак и човјек који је својим подвижничким животом популаризовао Пљевља до те мјере да, сваке године, на његово гробно мјесто у селу Тикова, Пљевља долазе људи свих генерација, како би му одали почаст и поклонили се његовим сјенама.
2. Врста спомен-обилежја које ће се подићи Предрагу Пеђи Леовцу је спомен-објекат - споменик.
3. Спомен-објекат - споменик посвећен Предрагу Пеђи Леовцу ће подићи НВУ Културни центар "Предраг Пеђа Леовац" Пљевља.
4. Средства за подизање споменика обезбиједиће НВУ Културни центар "Предраг Пеђа Леовац" Пљевља, уз подршку донатора.
5. У реализацији подизања овог спомен-обилежја, у складу са Законом, донијеће се посебна одлука.

Образложење

Правни основ

Правни основ за доношење овог програма садржан је у члану 8 став 2 и члану 13 став 1 Закона о спомен-обилежјима („Службени лист Црне Горе“, број 40/08, 40/11 и 2/17), којима је прописано да се спомен-обилежја подижу у складу са програмом подизања спомен-обилежја који доноси скупштина општине, главног града или пријестонице, уз сагласност органа државне управе надлежног за послове културе; да Скупштина општине може донијети програм само у оквиру дате сагласности надлежног органа.

Правни основ за доношење програма садржан је и у члану 18 став 1 тачка 3 Статута општине Пљевља („Службени лист Црне Горе – Општински прописи“, број 46/18) којим је прописано да Општина, у складу са Законом доноси планове и програме за поједине области.

Одредбом члана 40 став 1 тачка 2 Статута Општине Пљевља („Сл.лист ЦГ - Општински прописи“, бр. 46/18) и члана 38 став 1 тачка 2 Закона о локалној самоуправи (“Сл. лист ЦГ”, бр. 2/18, 34/19, 38/20, 50/22, 84/22, 85/22) прописано је да Скупштина доноси прописе и друге опште акте.

Разлози за доношење

Подизање, заштита и одржавање спомен обиљежја је у јавном интересу.

Спомен обиљежјима се трајно обиљежавају значајни догађаји, чувају успомене на истакнуте личности, његују људски идеали и културно-историјске традиције и одаје се почаст борцима за слободу, цивилним жртвама рата и масовним страдањима људи.

Општина Пљевља је иницијатор подизања спомен обиљежја – споменика патријарху Варнави Росићу. Подизањем споменика патријарху Варнави Росићу трајно ће се сачувати успомена на ову истакнуту личност значајну за пљеваљску историју и културу. Скупштина општина Пљевља је донијела Одлуку о доношењу Урбанистичког пројекта „Трг патријарха Варнаве“, која прописује да је пројектом обухваћено подручје површине око 0,44 ха и која дефинише граничне линије планираног Трга. Такође су издати урбанистичко-технички услови за урбанистичку парцелу ПУ1 у захвату УП „Трг патријарха Варнаве“ у коме се наводе катастарске парцеле које које Трг обухвата, да је на урбанистичкој парцели за пејзажно уређење предвиђено формирање платоа са спомеником патријарху Варнави, који ће се реализовати као тродимензионална фигура на постаменту укупне висине 3,50 м.

Група грађана, окупљена око невладиног удружења Културни центар „Предраг Пеђа Леовац“, покренула је иницијативу бр. 01-018/24-77/1 од 12.01.2024 године, да се подигне спомен обиљежје - споменик Предрагу Пеђи Леовцу, чиме ће се трајно сачувати успомена на лик и живот овог истакнутог Пљевљака и борца за слободу.

Иницијатива је упућена Предсједнику општине, који се на предложену иницијативу изјаснио актом бр. 01-018/24-77/2 од 15.01.2024 године, којим је прихватио и подржао иницијативу за подизање спомен обиљежја – споменика Предрагу Пеђи Леовцу у Пљевљима и предложио да се уврсти у Програм подизања спомен обиљежја за 2024. годину.

Финансијски ефекти

За програм подизања спомен обиљежја нису потребна финансијска средства.